

OBSAH

Úvodem - - - - -	11
------------------	----

I KNIHA O BÁSNÍCH

1 - DESÁTÝ ROK VÁLKY - - - - -	17
--------------------------------	----

Trojská pláň: přehledka invazní armády. Achajci, Argejci, Danaové. Trójané a spojenci jazyků různých. Agamemnón a Hektór hodnotí situaci. „Podívaná pro bohy.“ Už jen 51 dní!

2 - JABLKO SVÁRU - - - - -	30
----------------------------	----

Příčina trojské války. Paridův soud. Odešla Helena dobrovolně? Pokus o smír čili klasický recept proti válkám. Pandarův šíp. Thersítés u Homéra a Čapka. Válka pokračuje

3 - ACHILLEŮV HNĚV - - - - -	42
------------------------------	----

Proč musel boj dopadnout nerozhodně? Mor v achajském táboře. Chryseovna a Briseovna. Achilleus přeje svým druhům porážku! Intervence na Olympu. Diomédův den. Hektór se loučí s Andromachou. Souboj

4 - PATROKLOS JDE NA SMRT - - - - -	54
-------------------------------------	----

Bouřlivý sněm v Tróji. Zeus plní svůj slib. Bezesná noc králů. Achilleus překračuje míru. Výzvědná výprava. Lodě hoří! Patroklův poslední boj

5 - ACHILLEUS VÍTĚZ - - - - -	66
-------------------------------	----

Záchrana mrtvého druha. Achilleus dostává novou zbroj. Zápas mužů, bohů a živlů. „Kol hradeb Priama krále třikrát oběhli kolem...“ Mohyla na březích Helespontu. Achilleovo největší vítězství

6 - PÁD SVATÉ TRÓJE - - - - -	79
-------------------------------	----

Amazonky a lekce mužské přezřavosti. Etiopové táhnou na pomoc Tróji. Achilleova pata. Dvě verze o Aiantově sebevraždě. Poslední útok — odražen! Trojský kůň. „Vysoko k nebi stoupal kouř z Priamova města...“

- 7 - HRDINOVÉ SE VRACEJÍ - - - - - 93
 Jen pět jich mělo štěstí... Vražda na mykénském hradě. Tajemný ostrov Kyklopů. Odysseova odysea. Pénélopa tká pohřební rubáš. Návrat po dvaceti letech. Konec všech strastí!
- 8 - JEN PÍSNĚ A TROSKY... - - - - - 111

II KNIHA O OBJEVĚCH

- 9 - „JÁ TRÓJU NAJDU!“ - - - - - 121
 Sedmiletý chlapec má plán. Homér v hokynářském krámě. Ztroskotání u ostrova Tessel. Poslíčkova kariéra. „Muž, který zná dvě řeči, vydá za dva muže.“ Do Petrohradu! Bankéř kalifornských zlatokopů. „Tvrdé srdce“
- 10 - HRADBY POD KOPCEM HISARLIK 134
 Schliemannovo velké rozhodnutí. Den v Homérově rodišti. Cesta na Ithaku — kolem zeměkoule. Diletant. „Tohle je můj syn Télemachos...!“ *Ubi Ilium fuit?* Čtyřicet očí a sto jam do trojské půdy. „Vždyť odsud je vidět i horu Ídu...“
- 11 - POKLAD KRÁLE PRIAMA - - - - - 151
 Sultánův ferman. „Dne 11. října 1871 začínají vykopávky...“ Velká věž a mrtví válečníci. Němčina nezná slovo *Hakenkreuz*. „Poklad, jaký svět nespatriil od dob conquistadorů!“ Komu patří zlato trojských králů?
- 12 - AGAMEMNONŮV HRAD - - - - - 168
 Archeologie potřebuje reklamu. Cesta ke „Lví bráně“. Jak to vlastně napsal Pausaniás? Opět zlato, nesmírné množství zlata! Agamemnonova tvář. „Pohled do kultury, o níž neměl svět tušení.“ Druhý Schliemannův omyl
- 13 - TÍRÝNS A ZÁHADNÁ KRÉTA - - - 184
 „Volám pašu Ibrahima před soud civilizovaného světa!“ Návrat do Tróje. Nejlepší Schliemannův objev: Dörpfeld. Kde jsou poklady krále Minya? Kyklopský hrad. Akrobat, tanečník, toreador? „Mumie krokodýlů mě nezajímají!“ Hledá se Ariadnina nit
- 14 - „NAVŽDY JE VZKŘÍŠENA TRÓJA...“ 204
 Triumfy. Dörpfeld: „Musíme začít shora!“ 3 = 2. Homérova nebo Priamova Trója? Kverulantský kapitán a vědecká konference na Hisarliku. Schliemannovy nové plány. Řecko pohřbívá héra

15 - VYKOPÁVKY POKRAČUJÍ - - - - 221

Schliemann zemřel — Dörpfeld kope dál... „V Mykénách začínají evropské dějiny!“ Evans přichází na Krétu. Mínóuv labyrint — mýtus a pravda. Exkurs do Londýna 1952. Američané v Tróji. Poslední slovo C. W. Blegena: „Trója VIIa“!

16 - HOMÉRSKÉ HRADY DNES - - - - 247

III. KNIHA O OTÁZKÁCH

17 - OTÁZKY KOLEM TRÓJE - - - - 259

Byla vůbec trojská válka? Jestliže ano — kdy? Do které rodiny národů patřili Trójané? Achajci z perspektivy čtyř tisíciletí. Překvapivé výpovědi chetitských velkokrálů. Otázky *ad absurdum*. „Vcelku uzavřený problém“

18 - HOMÉRSKÁ OTÁZKA DNES - - - - 276

Žil Homér? Antické životopisy a moderní bádání. Otázka vzniku Iliady a Odysseie. Spory „analytiků“ a „unitářů“. „Jaderná teorie“. Hypotézy a fakta. Najde se východisko?

Doslov - - - - - 299

Literatura - - - - - 311

LITERATURA

(Tento přehled obsahuje jen hlavní a v našich knihovnách resp. vědeckých ústavech přístupná díla; v každém z nich najde čtenář odkazy na další literaturu. V části *A* uvádíme jen přímo citovaná antická díla, pokud jsou přeložena do češtiny anebo slovenštiny. V části *B* jsou zásadně jen knižní publikace, časopisecké studie jen v nejnútnejších případech. V části *C* je seznam hlavních časopisů zabývajících se antickou kulturou, které přinášejí pravidelné příspěvky k homérovské archeologii, filologii a historii.)

A HOMÉR A ANTIČTÍ AUTOŘI

- HOMÉROVA ÍLIAS — český překlad O. Vaňorného, Praha 1942 (3. vyd.); slovenský překlad M. Okála, Bratislava 1962
HOMÉROVA ODYSSEIA — český překlad O. Vaňorného a F. Stiebitze, Praha 1956
HOMÉRSKÉ HYMNY. VÁLKA ŽAB A MYŠÍ — český překlad O. Smrčky, Praha 1959
AISCHYLOS: *Oresteia* — český překlad F. Stiebitze, Brno 1944
EURÍPIDÉS: *Kyklops* — český překlad J. Krále, Praha 1885
— : *Ífigeneia v Aulidě, Trójanky, Hekabé, Elektra, Helena, Orestés, Ífigeneia Taurská* — český překlad („Devět dramaturgických“) J. Sedláčka, Třebíč 1923
HÉRODOTOVY DĚJINY — český překlad J. Kvíčaly, Praha 1863—1864
HÉSIODOS: *Práce a dni* — český překlad J. Novákové, Brno 1950
— : *Zrození bohů* — český překlad J. Novákové, Praha 1959
OVIDIUS: *Proměny* — český překlad F. Stiebitze, Praha 1956
SOFOKLÉS: *Filoktétés* — český překlad J. Krále, Praha 1883
— : *Aiás* — český překlad J. Niederla, Praha 1886
— : *Elektra* — český překlad F. Stiebitze, Praha 1942
THÚKÝDIDÉS: *Dějiny války peloponnéské* — český překlad J. Kohnůvky, Praha 1906—1909
VERGILIUS: *Aeneis* — český překlad O. Vaňorného, Praha 1933, slovenský překlad J. Hollého, 1828

B ARCHEOLOGIE, HISTORIE, FILOLOGIE

- ALLEN, T. W.: *The Homeric Catalogue of Ships* (Homérský katalog lodí), Londýn 1921
Antika v dokumentech, I, Řecko (J. Nováková—J. Pečírka), Praha 1959

- AVDIJEV, V. J.: *Dějiny starověkého Východu*, Praha 1955
 AYMARD, A.—AUBOYER, J.: *L'Orient et la Grèce antique* (Orient a antické Řecko), Paříž 1955
 BARTONĚK, A: Nynější stav luštění krétského literárního písma B, Sborník prací filosofické fakulty v Brně V/4 1956
 — : *Zur Frage der Äolismen und Achäismen in der homerischen Sprach* (K otázce aiolismů a achaismů v homérském jazyce), Minoica und Homer, Berlín 1961
 BATES, W. N.: *Note on the Dating of the Homeric Poems* (Poznámky k datování homérských básní), AJF XLVI, Baltimore 1926
 BETHE, E.: *Homer* (Homér) I-II, Lipsko 1914, 1932
 BÉRARD, V.: *Did Homer live?* (Žil-Homér?), New York 1931
 — : *L'Odyssee d'Homère* (Homérova Odysseia), Paříž 1931
 BICKEL, E.: *Homer. Die Lösung der Homerischen Frage* (Homér. Řešení homérské otázky), Bonn 1949
 BLEGEN, C. W.: *Troy* (Trója) I/1-2, II/1-2, III/1-2, Cincinnati 1950-1953
 — : *Troy* (Trója), Cambridge 1961
 BOSSERT, H. Th.: *Alt-Kreta* (Stará Kréta), Berlín 1937
 BOWRA, M.: *Tradition and Design in the Iliad* (Tradice a záměr v Iliadě), Oxford 1929
 — : *Homer and his Forerunners* (Homér a jeho předchůdci), Edinburgh 1955
 BUSCHOR, E.: *Die plastik der Griechen* (Řecká plastika), Berlín 1936
 CARPENTER, R.: *Folk, Tale and Saga in the Homeric Epics* (Lid, pověst a sága v homérské epice), Univ. of California Press 1946
 CERAM, C. W.: *Götter, Gräber und Gelehrte im Bild* (Bohové, hroby a učenci v obrazech), Hamburk 1957
 — : *Bohové, hroby a učenci*, Praha 1961

Dějiny světa, I., Praha 1959
 DÖRPFELD, W.: *Troja und Ilion* (Trója a Ilion) I—II, Athény 1902
 — : *Troja 1893*, Lipsko 1894
Drevňaja Grecija (Starověké Řecko), Moskva 1956
 ENGELS, B.: *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*, Praha 1948
 EVANS, A. J.: *Scripta Minoa* (Mínójská písma) I. — Oxford 1909
 — : *The Palace of Minos at Knossos* (Mínóův palác v Knóssu) I—V, Londýn 1921—1936
 FINLEY, M. I.: *The world of Odysseus* (Odysseův svět), Londýn 1956
 FINSLER, G.: *Homer in der Neuzeit von Dante bis Goethe* (Homér v nové době od Danta ke Goethovi), Berlín 1942
 FORRER, E.: *Vorhomerische Griechen in den Keilschrifttexten von Boghazköi* (Předhomérští Řekové v klínopisných textech z Boghazköy), MDOG 63, Berlín 1924

- FORSDYKE, J.: *Greece before Homer* (Řecko před Homérem) Londýn 1956
- FREL, J.: *Klasické řecké sochařství*, Praha 1952
— : *Řecké vázy*, Praha 1956
- GEORGIEV, V.: *Das Problem der homerischen Sprache im Lichte der kretisch-mykenischen Texte* (Problém homérského jazyka ve světle krétsko-mykénských textů) Minoica u. Homer, Berlín 1961
- GOESSLER, P.: *Wilhelm Dörpfeld. Ein Leben im Dienst der Antike* (Wilhelm Dörpfeld, Život ve službě antiky), Stuttgart 1951
- HEUBECK, A.: *Der Odyssee-Dichter und die Ilias* (Básník Odysseie a Ilias), Erlangen 1954
— : *Zur inneren Form der Ilias* (K vnitřní formě Iliady), G 65, Heidelberg 1958
— : *Zur neueren Homorforschung* (K novějšímu homérskému bádání), G 66, Heidelberg 1959
- HROZNÝ, B.: *Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty*, Praha 1949
- CHANTRAINE, P.: *Grammaire Homérique* (Homérská gramatika), Paříž 1942
- KARO, G.: *Die Schachtgräber von Mykenai* (Mykénské šachtové hroby), Mnichov 1930
- KAZANSKIJ, V. B.: *Nynešneje sostojanije gomerskogo voprosa* (Dnešní stav homérské otázky) sb. „Klasičeskaja filologija“, Leningrad, 1959
- KIRCHHOFF, A.: *Homers Odyssee* (Homérova Odysseia), Berlín 1859
- KUN, A. N.: *Starořecké báje*, Praha 1957
- LACHMANN, K.: *Betrachtungen über Homers Ilias* (Úvahy o Homérově Iliadě), Berlín 1848
- LEAF, W.: *Homer and History* (Homér a dějiny), Londýn 1915
— : *The Iliad* (Ilias) I—II, Londýn 1900
- LESKY, A.: *Die Homorforschung in Gegenwart* (Homérovské bádání v přítomnosti), Vídeň 1952
— : *Homer. Der Forschungsbericht* (Homér. Zpráva o bádání), AAW, Vídeň 1951—1953, 1955
- LORIMER, H. L.: *Homer and the Monuments* (Homér a památky, Londýn 1950
- LURJE, S. J.: *Jazyk i kultura mikenskoj Grecii* (Jazyk a kultura mykénského Řecka), Moskva — Leningrad 1957
- MARX, K.: *Ke kritice politické ekonomie*, Praha 1953
- MARX — ENGELS: *O umění a literatuře, Sborník ze spisů*, Praha 1951
- MAZON, P.: (& coll.): *Introduction à l'Illiade* (Úvod do Iliady.) Paříž 1948
- METTE, H. J.: *Homer 1930—1956* (Seznam homérovské literatury za léta 1930—1956), Lu I 1956, Göttingen 1957

- MATZ, F. *Kreta, Mykene, Troja*, (Kréta, Mykény, Trója), Stuttgart 1956
- MICHAELIS, A.: *Die archäologischen Entdeckungen des XIX. Jahrhunderts* (Archeologické objevy 19. století), Lipsko 1906
- MIREAUX, E.: *Les poèmes homériques et l'histoire grecque* (Homérské básně a řecké dějiny) I—II, Paříž 1948—1949
- MYRES, J. L.: *Who Were the Greeks?* (Kdo byli Řekové?), Berkeley 1930
- NILSSON, M. P.: *Homer and Mycenae* (Homér a Mykény), Londýn 1933
— : *Mycenaean Origin of Greek Mythology* (Mykénský původ řecké mytologie), Londýn 1932
- PENDLEBURY, J. D. S.: *The Archaeology of Crete* (Krétská archeologie) Londýn 1939
- PÖHLMANN, R. — OTTO, W.: *Grundriss der griechischen Geschichte nebst Quellenkunde* (Náčrt řeckých dějin a nauka o pramenech), Mnichov 1914
- RADCIG, S. I.: *Istoria drevnegrečeskoj literatury* (Dějiny starořecké literatury), Moskva 1959
- RIDGEWAY, W.: *The Early Age of Greece* (Raný věk Řecka) Cambridge 1901
- ROBERT, F.: *Homère* (Homér), Paříž 1950
- ROBINSON, D. M.: *A short history of Greece* (Krátké dějiny Řecka), New York 1936
— : *Homer, der grösste Dichter der Welt* (Homér, největší básník světa), Alt. 3, Berlín 1957
- RODENWALDT, G.: *Die Kunst des Altertums* (Umění starověku), Berlín 1927
- SCOTT, J. A.: *The Unity of Homer* (Homérova jednotnost), Berkeley 1921
- SERGEJEV, V. S.: *Dějiny starověkého Řecka*, Praha 1952
- SEYMOUR, T. D.: *Life in the Homeric Age* (Život v homérské době), New York 1914
- SCHACHERMEYR, F.: *Die ältesten Kulturen Griechenlands* (Nejstarší kultury Řecka), 1955
— : *Hethiter und Achaer* (Chetitě a Achajci), Lipsko 1935
— : *Poseidon und die Entstehung des griechischen Götterglaubens* (Poseidón a vznik řecké víry v bohy), Bern 1950
- SCHADEWALDT, W.: *Von Homers Welt und Werk* (O Homérově světě a díle), Stuttgart 1951
- SCHLIEMANN, H.: *La Chine et le Japon au temps présent* (Čína a Japonsko v současné době), Paříž 1867
— : *Ithaka, der Peloponnes und Troja* (Ithaka, Peloponés a Trója), Lipsko 1869
— : *Trojanische Altertümer* (Trojské starožitnosti), Lipsko 1874
— : *Atlas Trojanischer Altertümer* (Atlas trojských starožitností),

- Lipsko 1874
 — : *Mykenae* (Mykény), Lipsko 1878
 — : *Ilios* (Ílios), Lipsko 1881
 — : *Bericht über meine Ausgrabungen im boötischen Orchomenos* (Zpráva o mých vykopávkách v boiótském Orchomenu), Lipsko 1881
 — : *Reise in die Troas im Mai 1881* (Cesta do Troady v květnu 1881), Lipsko 1881
 — : *Troja* (Trója), Lipsko 1884
 — : *Tiryas* (Tíryns), Lipsko 1886
 — : *Bericht über die Ausgrabungen in Troja im Jahre 1890* (Zpráva o vykopávkách v Tróji roku 1890), Lipsko 1891
Selbstbiographie, herausgegeben von Sofie Schliemann (Vlastní životopis vydaný Sofií Schliemannovou) ed. E. Meyer, (8. vyd.), Wiesbaden 1955
Schliemann's Briefwechsel. Aus dem Nachlass in Auswahl herausgegeben von E. Meyer (Schliemannova korespondence. Z pozůstalosti vydáno E. Meyerem) I (1842—1875), Berlín 1953
 SCHUCHHARDT, C.: *Schliemann's Ausgrabungen in Troja, Mykenä, Orchomenos, Ithaka im Lichte der heutigen Wissenschaft* (Schliemannovy vykopávky v Tróji, Tírynthu, Mykénách, Orchomenu, Ithace ve světle dnešní vědy), Lipsko 1891
 SINKO, T.: *Literatura Grecka, I.* Krakov 1931
 STAWELL, F. M.: *Homer and the Odyssey* (Homéra Odysseia), Londýn 1909
 STOLL, H. A.: *Der Traum von Troja. Lebensroman Heinrich Schliemanns* (Sen o Tróji. Životní román Heinricha Schliemanna), Lipsko 1958
 — : *Schliemann und die Ausgrabung von Knossos* (Schliemann a vykopávky v Knóssu), Minoica u. Homer, Berlín 1961
 THOMSON, G.: *O staré řecké společnosti*, Praha 1952
 — : *Aischylos a Athény*, Praha 1952
 TJUMENOV, A. I.: *Očerki ekonomičeskoj i socialnoj istorii drevnej Grecii* (Náčrt hospodářských a sociálních dějin starověkého Řecka) I—III, Lenigrad 1920—1924
 TRENCSENYI-WALDAPFEL, J.: *Gomer i Gesiod* (Homér a Hésiód), Moskva 1956
 TRONSKIJ, I. M.: *Dějiny antické literatury, I*, Praha 1955
 VANTUCH, A.: *Homér a homérský svet*, Bratislava 1960
 VENTRIS, M.—CHADWICK, J.: *Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives* (Doklady o řecké řeči v mykénských archívech), JHS, Londýn 1953
 — : *Documents in Mycenaean Greek* (Dokumenty v mykénské řečtině), Cambridge 1956
 WACE, A. J. B.: *Mycenae. An archeological History and Guide* (Mykény. Archeologické dějiny a průvodce), Princeton 1939
 WACKERNAGEL, J.: *Sprachliche Untersuchungen zu Homer* (Jazykové výzkumy k Homérovi), Gl. 28 Göttingen
 WEBSTER, T. L.: *From Mycenae to Homer* (od Mykén k Homérovi), Londýn 1958

- WILAMOWITZ - MOELLENDORFF, U.: *Homerische Untersuchungen* (Homérské výzkumy), Berlín 1884
 — : *Die Ilias und Homer* (Ilias a Homér), Berlín 1920
 — : *Die Heimkehr des Odysseus* (Odysseův návrat), Berlín 1927
 WOLF, F. A.: *Prolegomena ad Homerum* (Úvod k Homérovi), nové vyd. Halle 1884

C ČASOPISY

- A — *Das Altertum* (Starověk), Berlín, od 1955
 AAW — *Anzeiger für die Altertumswissenschaft* (Oznamovatel pro vědu o starověku), Vídeň, od 1948
 ABS — *Annual of the British School at Athens* (Ročenka Britské školy v Athénách), Londýn, od 1894
 AJA — *American Journal of Archaeology* (Americký archeologický časopis), Concord, od 1897
 AJP — *American Journal of Philology* (Americký filologický časopis), Baltimore, od 1879
 ALT — *Das Altertum* (Starověk), Berlín, od 1955
 CR — *Classical Review* (Klasická revue), Londýn, od 1887
 G — *Gymnasium*, Heidelberg, od 1893
 Gl — *Glotta*, Göttingen, od 1907
 H — *Hesperia. Journal of the American School of Classical Studies at Athens* (Hesperia. Časopis americké školy pro klasická studia v Athénách), Athény, od 1932
 JCS — *Journal of Classical Studies* (Časopis pro klasická studia) Kyoto Jap., od 1953
 JHS — *Journal of Hellenic Studies* (Časopis pro řecká studia), Londýn od 1880
 K — *Klio*, Lipsko, od 1901
 LF — *Listy filologické*, Praha, od 1874
 Lu — *Lustrum*, Göttingen, od 1957
 MDA — *Mitteilungen des Deutschen archäologischen Institutes* (Zprávy Německého archeologického ústavu), Berlín, od 1876
 MDOG — *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft* (Zprávy Německé orientální společnosti), Berlín, č. 56 a 63 (1915 a 1924)
 REG — *Revue des études grecques* (Revue pro řecká studia), Paříž od 1887
 RP — *Revue de philologie* (Filologická revue), Paříž, od 1877
 VDI — *Vestnik drevnej istorii* (Věstník starověkých dějin), Moskva—Leningrad, od 1937
 ZJKF — *Zprávy Jednoty klasických filologů*, Praha, od 1959